

Martin Štrba: „Kde inde môže človek nasať toľko nádherných myšlienok z rôznych kútov sveta, ako práve na filmovom festivaloch?“

Martin Štrba patrí medzi najvýznamnejšie postavy slovenskej a českej kinematografie. Jeho meno je neodmysliteľne späté s vývojom filmovej reči po roku 1989, a vďaka svojej precíznej obrazovej práci, umeleckému citu a výraznému vizuálnemu rukopisu sa stal jedným z najrešpektovanejších kameramanov v strednej Európe.

Svoju umeleckú cestu začal na Strednej umelecko-priemyselnej škole v Bratislave, kde v rokoch 1976 – 1980 študoval fotografiu. Odtiaľ viedla jeho cesta na pražskú FAMU, ktorú absolvoval v roku 1985 na Katedre kamery.

Výrazné miesto v jeho filmografii zaujímajú spolupráce s významnými režisérmi. S Martinom Šulíkom, s ktorým ho spája dlhoročné priateľstvo, vytvoril celý rad vizuálnych diel, ktoré sa zaradili medzi klenoty

slovenskej kinematografie: *Neha, Všetko čo mám rád, Záhrada, Orbis pictus, Krajinka, Slnčný štát* či *Tlmočník*. S českým režisérom Vladimírom Michálkom spolupracoval na tituloch ako *Je třeba zabít Sekala, Babie leto, Anděl Exit* či *O rodičoch a deťoch*.

„Medzi režisérom a kameramanom je vždy určité pnutie, ktoré vzniká nahliadaním na vec z dvoch rôznych uhlov. Keď sa títo dvaja ľudia vedia dohodnúť, vznikne z toho vždy niečo výnimočné,“ uviedol Martin Štrba v rozhovore na festivale Art Film.

Významná je aj jeho práca na filmoch Agnieszky Holland (*Hořící keř, Šarlatán, Jánošík – Pravdivá história*). Podľa slov oceňovaného kameramana patrí medzi jeho najväčšie filmárske zážitky spolupráca so slovenskou režisérkou Ivetou Grófovou na filme *Ema a smrtihlav*.

V tvorbe Martina Štrbu sa spája technická precíznosť s poetikou obrazu. „V komunikácii medzi režisérom a kameramanom dochádza k transformácii literatúry, teda scenára, do obrazu. Súčasťou tvorivého procesu je však aj rovnocenná komunikácia s architektom, kostýmérmi, maskérmi a výtvarníkmi. V mojom kameramanskom tíme sú vždy ľudia, ktorí ma držia. Sú technicky oveľa zdatnejší ako ja,“ vysvetľuje Štrba svoju prácu a dodáva: „Musím kameru vnímať ako kameru obscuru – otvor v tej najprimitívnejšej jednoduchosti. Pre mňa je to otvor, ktorý prevracia obraz z reality hore nohami. Ten sa okamžite zaznamenáva na citlivú vrstvu. Všetko dôležité okolo má na starosti tím ľudí. Ako hlavný kameraman potrebujem asistenta, ostriča, osvetľovača či švenkera. Častokrát sú to mladí, veľmi šikovní chlapci a dievčatá. Mám to šťastie, že sa nimi môžem obklopiť a vďaka tomu sa venujem iba prapodstate filmového obrazu, atmosfére a pohybu kamery.“

O svoje skúsenosti sa Martin Štrba podelil aj s návštevníkmi IFF Art Film Košice a to na odbornom masterclass. Bol zameraný na jeho autorskú tvorbu a premeny domácej kinematografie. Na otázku, ako sa na Art Filme cítil, odpovedal: „Prostredie festivalu je pre mňa posvätné. Kde inde môže človek nasať toľko nádherných myšlienok z rôznych kútov sveta, ako práve na filmovom festivaloch?“

Martin Štrba získal za svoju prácu celý rad prestížnych ocenení. V roku 2021 bol prijatý za člena Amerického filmového akadémie, ktorá pravidelne udeľuje Oscary. Na slávnostnom záverečnom ceremoniáli 31. ročníka Medzinárodného filmového festivalu Art Film v Košiciach bolo Martinovi Štrbovi udelené jedno z najprestížnejších domácich ocenení – **Zlatá kamera** – za výnimočný a dlhodobý umelecký prínos do slovenskej a českej kinematografie.

Na 31. ročníku IFF Art Film triumfovala sugestívna macedónska dráma DJ Ahmet

Akutálny, 31. ročník najväčšieho a najstaršieho filmového festivalu na Slovensku, IFF Art Film, sa chýli ku koncu a už pozná víťazné filmy. Tie boli ocenené prestížnymi cenami Modrý anjel. K trom doterajším súťažiam – Medzinárodnej súťaži hraných filmov, Medzinárodnej súťaži krátkych filmov a Medzinárodnej súťaži filmov zo strednej a východnej Európy – tento rok pribudlo aj ocenenie Modrý anjel - Cena FIPRESCI, udeľovaná prestížnou porotou Medzinárodnej federácie filmových kritikov. Porotkyne a porotcovia zároveň ocenili aj najlepšie herecké výkony, réžiu a udelili niekoľko zvláštnych uznaní.

V úvode programu si honorárne ocenenie **Zlatá kamera** za výrazný prínos do oblasti kinematografie prevzal štvornásobný držiteľ ocenenia Český lev, trojnásobný držiteľ ceny Slnko v sieti, skvelý kameraman a filmár **Martin Štrba**. Cenu mu odovzdala režisérka **Iveta Grófová**. Ďalšie honorárne ocenenie - cenu **Hercova misia** za mimoriadny prínos k hereckému umeniu vo filme udelili organizátori herečke **Daniele Kolářovej**, ktorá sa však zo zdravotných dôvodov ceremonii nemohla zúčastniť.

Najlepší film si aj tento rok zvolili diváci IFF Art Film. Cenu **JOJ Cinema za najlepší divácky film** získal film **Levica** režisérky **Liiny Triškina-Vanhatalo** z Estónska.

Profesionálnu porotu Medzinárodnej súťaže krátkych filmov tvorili maďarská filmová producentka **Timea Huszár**, režisérky **Alica Bednáriková** zo Slovenska a **Zornitsa Dimitrova** pôvodom z Bulharska. Modrého anjela za najlepší krátky film sa rozhodli udeliť slovenskému krátkometrážnemu filmu **Spoved'** (2024) režisérky **Rebeka Bizubovej**. „*Toto je filmové dielo, ktoré človeka zasiahne ako úder pästou. Vidíme tu odhalenú samotnú podstatu filmovej tvorby – surový, úprimný príbeh, vyrozprávaný pôsobivým a predsa jednoduchým spôsobom. Odvaha a majstrovstvo tvorkyne vyrozprávať taký osobný príbeh sú viac než pozoruhodné. Klobúk dolu,*“ zhodnotila film trojica porotkyň. Okrem hlavného ocenenia sa porotkyne rozhodli udeliť aj dve zvláštne uznania. Prvým oceneným bol film **O** (2024) režiséra **Rúnara Rúnarssona**,

pri ktorom vyzdvihli úprimný prístup k náročnej téme a dodali: „*Autentické a jemné, a predsa srdcelomné dielo, ktoré neváha ukázať závislosť v celej jej surovosti. Majstrovsky zvládnuté.*“ Zvláštne uznanie získal aj film **Pohrebná služba pre vás** (2024) režisérky **Marie Slafranca**, o ktorom porota uviedla: „*Skutočne osviežujúce a absurdné filmové dielo. Žánrovo sa pohybuje medzi komédiou, dokumentom a reklamou. Absolútna radosť sledovať.*“

Odbornú porotu Medzinárodnej súťaže filmov zo strednej a východnej Európy tvorili viceprezidentka FIPRESCI, ukrajinská režisérka, novinárka a filmová

kritička **Elena Rubashevska**, medzinárodný talentový agent z Francúzska **André Raphaël Ivanov** a švédsky multimediálny kritik a umelec **Anders E. Larsson**. Modrého anjela za najlepší film v tejto kategórii sa rozhodli udeliť časozbernému dokumentu **Narodil som sa ako sluha** (2025) režiséra **Attilu Moharosa**, ktorý zachytáva ťažký osud dvoch bratov v rumunskej Transylvánii. Podľa poroty bol film: „*Narodený v stresujúcich a drsných podmienkach maďarsky hovoriacich oblastí vidieku Sedmohradská v strednom Rumunsku. Skúsený filmár Attila Moharos vo svojom dokumente sleduje zložitý život pomocníka na statku a pastiera v priebehu 23 rokov. Pomocou jed-*

noduchej, no účinnej estetickéj techniky, prelínajúcej minulosti a súčasné udalosti, nám prináša hlboko ľudský príbeh — poznačený alkoholizmom a zneužívaním — o istom druhu otroctva, o ktorom väčšina ľudí ani nikdy nepočula.“ Producenti filmu spolu s cenou Modrý anjel získali aj finančnú odmenu vo výške 1 500 eur.

V Medzinárodnej súťaži hraných filmov tento rok rozhodovali americký režisér **Alexandre O. Philippe**, slovenský režisér a producent **Marko Škop** a maďarská režisérka **Glória Halász**. Modrého anjela za najlepší hraný film udelili macedónskej dráme **DJ Ahmet** (2025). Víťazstvo debutu režiséra **Georgiho M. Unkovskeho** odôvodnil člen poroty Alexandre O. Philippe: „*Ocenenie za najlepší film získava dielo, ktoré sa odvážne púšťa do rozprávania príbehu o sile lásky. Ukazuje nám, že ak nasledujeme rytmus svojho vnútra a vyjadrujeme svoju individualitu bez strachu a hanby, všetci máme schopnosť zbaviť sa utláčajúcich síl sveta okolo nás. S veľkou hrdosťou udelujeme Modrého anjela za najlepší film snímke DJ Ahmet.*“ Producenti filmu spolu s Modrým anjelom získali aj finančnú cenu vo výške 2 000 EUR.

Modrého anjela za najlepšiu réžiu získal tiež debut **Georgiho M. Unkovskeho, DJ Ahmet** (2025). „*Modrého anjela za najlepšiu réžiu získava výnimočný rozprávač, ktorý dokázal vytvoriť rozmarný, čarovný svet a s neuveriteľne plynulou, jednoduchou a jasnou víziou priniesť srdcervúci a dokonale originálny príbeh o nešťastných milencoch vo vidieckom prostredí Macedónska. Za to, že svoj film obsadil s dokonalosťou a zrežiroval ho s obrovskou precíznosťou a emóciami,*“ dodala Glória Halász.

Okrem réžie a filmu medzinárodná porota ocenila aj herecké výkony. Ocenenie Modrý anjel za najlepší ženský herecký výkon odovzdali Marko Škop a riaditeľ Audiovizuálneho fondu Vladimír Burianek dvom herečkám - **Vesta Matulyté a Ieva Rupekaité** - za účinkovanie v litovskom filme **Toxicita** (2024). „*Cenu za najlepšiu herečku získava dvojitý výkon dvoch mladých herečiek s imponantným odhodlaním, ktoré stvárnajú dievčatá v tínedžerskom veku, snívajúce v drsných a nelútosných podmienkach o lepšom živote. Hlboko nás dojala autenticita ich dynamiky a obe si podľa nás zaslúžia podiel na cene Modrý anjel za najlepšiu herečku.*“

Porota ocenila aj najlepší mužský herecký výkon a rozhodla sa udeliť Modrého anjela hercovi **Arifovi Jakupovi** za jeho presvedčivý a autentický výkon vo filme **DJ Ahmet** (2025). „*Ocenenie pre najlepšieho herca získava mladý, slubný herec, ktorý svoje remeslo dokonale ovláda, vo filme vynikol šarmom a úprimnosťou a naplno nás presvedčil o možnosti a potenciáli transformácie lásky v cynickom svete,*“ uviedla Glória Halász, pričom víťaza spolu s ňou oznámila aj Zlatica Vargová, správkynia Nadácie SPP. ▶▶

Porota sa rozhodla udeliť aj zvláštne uznanie, ktoré získala slovenská herečka **Rebeka Poláková** za svoj výkon v rakúsko-slovenskej snímke **Perla** (2025). Rozhodnutie poroty oznámil Alexandre O. Philippe: „Za fascinujúci výkon pri stvárnení postavy, ktorú má-tajú protichodné túžby v komplexnom prostredí v ob-dobí studenej vojny.“

Cenu FIPRESCI udelili aj porotcovia a členovia Medzi-národnej federácie filmových kritikov – slovenská fil-mová teoretička a kritička **Mária Ferenčuhová**, britský profesor filmovej teórie a kritik **Jonathan Murray** a švajčiarsky filmový kritik **Malik Berkati**. Rozhodli sa oceniť rakúsko-slovenský film **Perla** (2025), ktorý rozpráva príbeh emigrantky a impul-zívnej maliarky vracajúcej sa z Viedne do komunis-tického Československa, aby splatila starý dlh. „Naším víťazom sa stáva ambiciózne a prenikavé dielo, ktoré sa vyhýba falošným istotám spätnej reflexie a odoláva rýchlym súdom. Osvetľuje politicky nabitú minulosť aj prítomnosť Európy prostredníctvom tém individuál-neho a kolektívneho vyhnanstva, trauma a systémo-vého násilia páchaného na ženách, ktoré pretrváva dodnes. Jeho dramaturgia a kamera sú zjednotené

v snahách zachytiť zložitú a premenlivú povahu člo-veka. Vizualný štýl a štruktúra rozprávania spolu vy-tvárajú obrazové kompozície pripomínajúce malby, jemné metaforu a odrazy hlavnej postavy, jej mnoho-vrstvovej identity a minulosti,“ zhodnotila svoj výber medzinárodná porota.

Návštevníkov IFF Art Film ešte čaká záverečný deň festivalu, počas ktorého si budú môcť pozrieť viacero filmov. Spoločne sa v Košiciach stretneme opäť o rok na jeho 32. ročníku.

KINO AKO AKT SPOLUPATRIČNOSTI

Filmové plátno nie je len zrkadlom reality – je aj priestorom, kde sa rodí empatia. Vidíme príbehy iných a na chvíľu v nich žijeme. Filantropia funguje podobne. Aj ona je o schopnosti vcítiť sa, pochopiť a pomôcť.

Nadácia SPP dlhodobo podporuje kultúru, pretože my, v nej, veríme, že umenie nie je luxus, ale spoločenská potreba.

Festivaly ako Art Film sú miestom, kde sa stretáva cit, odvaha a pohľad, ktorý pretrvá. A práve také príbehy – vo filme aj v živote – potrebujú priestor a podporu. Spoločnosť nezlepšujú len veľké rozhodnutia, ale aj drobné skutky s úprimným úmyslom.

Preto v Nadácii SPP stojíme aj pri tých, ktorí menia svet cez kultúru. Veríme, že umenie má silu spájať – a robiť z nás lepších ľudí.

Ing. Zlatica Vargová
správkyňa Nadácie SPP

Nadácia SPP

Festivalové noviny pripravili: Andrea Čurná, Juraj Čurný, Anna Lazor, Matúš Trišč, Dominika Zemanová, Ema Babuljaková, Nikoleta Kováčová.

Foto: Marek Eštočin, Peter Stas, Miroslav Maťo, Films Boutique.

Aktuálne informácie o festivale nájdete na stránke www.iffartfilm.com a na našich sociálnych sieťach.

ORGANIZÁTOR: SPOLUORGANIZÁTORI:

PROJEKT SPOLUFINANCOVANÝ KOŠICKÝM SAMOSPRÁVNÝM KRAJOM Z PROGRAMU TERRA INCOGNITA.

**Art Film
Fest**

VISIT
KOŠICE

Art Film
Fest n.o.

FESTIVAL FINANČNE PODPORILI:

Nadácia **SPP**

HLAVNÍ PARTNERI:

AUTOMOTIVE PARTNER:

HLAVNÍ MEDIÁLNI PARTNERI:

REKLAMNÍ PARTNERI:

OFICIÁLNI DODÁVATELIA:

TECHNOLOGICKÍ PARTNERI:

OFICIÁLNE VÍNO:

MEDIÁLNI PARTNERI:

PARTNERI:

GASTRONOMICKÍ PARTNERI:

